

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 7 września 2006 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów
w następującym składzie:

Przewodniczący SSR /del./ Witold Rękosiewicz

Protokolant: apl. adw. Michał Krupa

po rozpoznaniu w dniu 7 września 2006 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa Prezesa Urzędu Konkurencji i Konsumentów

przeciwko Barbarze Kokosińskiej i Markowi Kokosińskiemu „K&K School of
English” w Krakowie

o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone

- I. Utrzymuje w mocy wyrok zaoczny z dnia 21 kwietnia 2006 r.
- II. Zasądza od Barbary Kokosińskiej i Marka Kokosińskiego „K&K School of English” na rzecz Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kwotę 720 zł (siedemset dwadzieścia) tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

SSR Witold Rękosiewicz

UZASADNIENIE

Powód - Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wniósł o uznanie za niedozwolone postanowienia wzorca umowy stosowanego przez Barbarę Kokosińską

Marka Kokosińskiego wykonujących działalność gospodarczą pod firmą „K&K School of English” w Krakowie o treści:

„Jeżeli rezygnacja nastąpi po rozpoczęciu zajęć, wówczas uczestnik kursu (jego opiekun prawny) zobowiązany jest do zapłaty za zajęcia przeprowadzi do chwili rezygnacji. W powyższym przypadku uczestnik kursu (lub jego opiekun prawny) zobowiązany jest do zapłaty odszkodowania w wysokości pełnej kwoty za semestr, przy czym wpłacona już kwota zostanie zaliczona na poczet ww. odszkodowania” Sygn. akt XVII AmC 91 /05

W opinii powoda treść zakwestionowanego postanowienia stanowi klauzulę niedozwoloną, o której mowa w art. 385 pkt 16 i 22 kodeksu cywilnego oraz art. 385¹ § 1 k.c. w świetle których niedozwolone jest postanowienie, które nakłada wyłącznie na konsumenta obowiązek zapłaty ustalonej sumy na wypadek rezygnacji z zawarcia lub wykonania umowy lub które przewidują obowiązek wykonania zobowiązania przez konsumenta mimo niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania przez kontrahenta. Według powoda rezygnacja uczestnika kursu (konsumenta) z uczestnictwa w zajęciach jest de facto jego odstąpieniem od umowy zawartej ze Szkołą, a zatem zastosowanie powinien znaleźć art. 395 § 2 k.c, zgodnie z którym to, co strony już świadczyły, ulega zwrotowi w stanie nie zmienionym chyba, że zmiana była konieczna w granicach zwykłego zarządu. Za świadczone usługi należy się stronie odpowiednie wynagrodzenie. Powód argumentuje, iż świadczenie uczestnika jest świadczeniem pieniężnym, którego zwrot jest możliwy, natomiast Szkoła przed rozpoczęciem kursu nie świadczy żadnej usługi na rzecz konsumenta, a zatem odmowa zwrotu uiszczonej zapłaty jest nieuzasadniona i sprzeczna z dobrymi obyczajami. Również wyłączenie możliwości zwrotu części opłaty, jeżeli uczestnik przerywa naukę po rozpoczęciu kursu narusza, zdaniem powoda, interesy konsumentów. Słuchacz musi bowiem uiścić pełne wynagrodzenie za świadczenie, którego nie otrzymał w całości, podczas gdy Szkoła otrzymuje świadczenie pieniężne o wartości przewyższającej wartość jej własnego świadczenia. W tym miejscu powód podniósł argument braku

ekwiwalentności wzajemnych świadczeń Szkoły i konsumenta. W opinii powoda takie uregulowanie umowy narusza interesy konsumentów i jest niewątpliwie sprzeczne z dobrymi obyczajami, co oznacza, iż przedmiotowe postanowienie wypełnia dyspozycję art. 385¹ § 1 k.p.c.

Z uwagi na fakt, iż pozwany nie wniósł odpowiedzi na pozew Sąd, w trybie art. 479¹⁸ § 2 k.p.c, wydał w dniu 21.04.2006 r. wyrok zaoczny uwzględniając powództwo w całości. W dniu 22.05.2006 r. pozwani wnieśli sprzeciw od wyroku zaocznego wnosząc o jego uchylenie i oddalenie powództwa.

Pozwany podniósł, iż rezygnacja uczestnika z kursu po jego rozpoczęciu oznacza automatycznie zmniejszenie jego przychodu przy jednoczesnym niezmiennym poziomie kosztów związanych z organizacją całego kursu. Taka sytuacja prowadzi, zdaniem pozwanego, do spowodowania szkody majątkowej w prowadzonej działalności, która to szkoda pozostaje w związku przyczynowym z rezygnacją przez uczestnika z kursu po dniu jego rozpoczęcia. Z uwagi na powyższe pozwany wywiódł swoje uprawnienie do żądania od słuchacza, który zrezygnował z uczestnictwa w kursie po rozpoczęciu zajęć, odszkodowania w pełnej wysokości na zasadach ogólnych. Pozwany podniósł także, iż zastrzeżone odszkodowanie nie odnosi się do sytuacji, w której rezygnacja z uczestnictwa w kursie jest następstwem okoliczności, za które konsument nie ponosi odpowiedzialności (choroba uczestnika, nieprzewidziany wyjazd i inne zdarzenie losowe). Na potwierdzenie swojego stanowiska pozwany przedstawił dowody dokonywanych w przeszłości zwrotów wniesionych przez uczestników opłat. Pozwany poddał także w wątpliwość dopuszczalność powództwa w świetle art. 479³⁹ k.p.c, z uwagi na fakt, iż od ponad dwóch lat nie stosuje zakwestionowanego postanowienia brzmieniu przytoczonym w pozwie. Na potwierdzenie swojego stanowiska przedstawił umowy kursu językowego obowiązujące w latach 2004, 2005 i 2006.

Powód wniósł o utrzymanie w mocy wyroku zaocznego. Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił i zważył co następuje: Bezsporne w sprawie jest i pozwany temu nie zaprzeczył, że w umowach z konsumentami stosuje wzorzec umowny

zawierający zakwestionowane postanowienie. Pozwany nie zarzucił także niezgodności cytowanej klauzuli z treścią stosowanego wzorca umownego.

Zatem okoliczności te należało uznać za przyznane - art. 230 k.p.c. W postępowaniu o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone przedmiotem oceny Sądu jest, czy zawarte we wzorcu, kwestionowane, postanowienie kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami oraz czy skutkiem tego dochodzi do rażącego naruszenia interesów konsumentów. Nie dotyczy to postanowień regulujących główne świadczenia stron, jak cena lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny (tak M.Śmigiel, Wzorce s. 370). Decydujące znaczenie dla abuzywności tych postanowień ma fakt, czy zostały uzgodnione w sposób indywidualny. W przedmiotowej sprawie, jak wskazano powyżej, nie mamy do czynienia z uzgodnieniem indywidualnym.

Przesłankami abuzywności postanowień wzorca umownego jest ich sprzeczność z dobrymi obyczajami i rażące naruszenie interesów konsumenta. Istotą dobrych obyczajów jest szeroko rozumiany szacunek do drugiego człowieka. Sprzeczno z dobrymi obyczajami są m.in. działania wykorzystujące m.in. niewiedzę, brak doświadczenia konsumenta, naruszenie równorzędności stron umowy, działania zmierzające do dezinformacji, wywołania błędnego przekonania konsumenta, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności. Chodzi więc o działanie potocznie określane jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające in minus od przyjętych standardów postępowania.

Klauzula generalna wyrażona w art. 385¹ § 1 kc. uzupełniona została listą niedozwolonych postanowień umownych zamieszczoną w art. 385³ kc. obejmuje on najczęściej spotykane w praktyce klauzule uznane za sprzeczne z dobrymi obyczajami i zarazem rażąco naruszające interesy konsumenta. Ich wspólną cechą jest nierównomierne rozłożenie praw, obowiązków i ryzyka między stronami prowadzące do zachwiania równowagi kontraktowej. Są to takie klauzule, które jedną ze stron (konsumenta) z góry w oderwaniu od konkretnych okoliczności stawiają w gorszym położeniu. Wyliczenie to ma charakter niepełny, przykładowy i pomocniczy. Funkcja

jego polega na tym, że zastosowanie we wzorcu umowy postanowień odpowiadających wskazanym w katalogu znacząco ułatwić ma wykazanie, że spełniają one przesłanki niedozwolonych postanowień umownych objętych klauzulą generalną art. 385¹ § 1 kc. W razie wątpliwości ciężar dowodu, że dane postanowienia nie spełniają przesłanek klauzuli generalnej spoczywa na przedsiębiorcy - art. 385¹ § 4 kc. Aby uchylić domniemanie, że klauzula* umowna zgodna z którąś z

3 •

przykładowych klauzul wymienionych w art. 385 kc. jest niedozwolonym postanowieniem umownym należy wykazać, że została ona uzgodniona indywidualnie lub, że nie kształtuje praw i obowiązków konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami rażąco naruszając ich interesy mimo swego niedozwolonego brzmienia tzn. nie spełnia przesłanek art. 385¹ § 1 kc. Dopiero po wykazaniu tej drugiej okoliczności może dojść do uchylenia domniemania abuzywności.

Zgodnie z uznanym w doktrynie poglądem klauzule abuzywne sklasyfikowano wg następujących rodzajów postanowień:

- postanowienia przyznające przedsiębiorcy uprawnienie do jednostronnego kształtowania praw i obowiązków stron,

postanowienia ograniczające prawa konsumenta lub zwiększające jego obowiązki bez zachowania symetrii w stosunku do praw (obowiązków) przedsiębiorcy,

- postanowienia ograniczające odpowiedzialność przedsiębiorcy,

- postanowienia wyłączające lub ograniczające znaczenie rzeczywistej woli konsumenta.

Analizując w świetle powyższego treść zakwestionowanego postanowienia umownego należy dojść do przekonania, iż wypełnia ono przesłanki, o których mowa w art. 385¹ k.c.

W opinii Sądu zakwestionowane postanowienie wypełnia dyspozycję art. 385 pkt 12, 13, 16, 17 i 22 k.c. Postanowienia te wyłączają obowiązek zwrotu konsumentowi uiszczonej zapłaty za świadczenie nie spełnione w całości lub w części, w przypadku gdy konsument zrezygnuje z zawarcia umowy lub jej wykonania lub przewidują utratę prawa żądania zwrotu świadczenia konsumenta spełnionego wcześniej niż świadczenie

kontrahenta, w przypadku gdy strony wypowiedają, rozwiązują lub odstępują od umowy, (klauzule niedozwolone określone w art. 385³ w punktach 12 i 13) Co więcej, przewidziane w zakwestionowanym postanowieniu zobowiązanie do zapłaty, w przypadku rezygnacji, odszkodowania w wysokości pełnej kwoty za semestr stanowi *de facto* rażąco wygórowane odstępnę, o którym mowa w punkcie 17 art. 385 k.c. Zdaniem Sądu przedstawiona w odpowiedzi na pozew argumentacja pozwanego, iż zastrzeżenie na wypadek rezygnacji słuchacza odszkodowania w wysokości pełnej opłaty za semestr znajduje uzasadnienie w świetle przepisu art. 471 k.c. nie zasługuje na uwzględnienie. Jest oczywiste, że pozwany ponosi określone koszty związane z przygotowaniem procesu kształcenia, przyjęcie jednakże *a priori*, iż szkoda poniesiona przez pozwanego w związku z rezygnacją słuchacza równa jest różnicy między kwotą już wpłaconą a kwotą pełnej opłaty przewidzianej za semestr jest nieuzasadnione. Ustalenie odszkodowania w wysokości pełnej kwoty za semestr kształtuje prawa i obowiązki konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumentów, po pierwsze bowiem przenosi na konsumenta ryzyko związane z prowadzeniem działalności gospodarczej pozwanego, po drugie zaś zwalnia pozwanego z obowiązku udowodnienia, iż na skutek nienależytego wykonania zobowiązania przez konsumenta poniósł on szkodę a także obowiązku udowodnienia związku przyczynowego między nienależytym wykonaniem umowy a poniesioną z tego tytułu szkodą. Podkreślenia wymaga także, iż w świetle ogólnych zasad kodeksu cywilnego, odszkodowanie przysługuje na zasadzie odpowiedzialności. Zakwestionowane postanowienie wzorca umowy rodzi po stronie konsumenta zobowiązanie z tytułu odszkodowania bez uwzględnienia przesłanki odpowiedzialności za szkodę, stanowi bowiem jednoznacznie i bezwarunkowo, iż w przypadku rezygnacji, która nastąpi po rozpoczęciu zajęć uczestnik zobowiązany jest do zapłaty odszkodowania w wysokości pełnej kwoty za semestr. Wprawdzie pozwany wskazał, iż dokonywał w przeszłości zwrotu wpłat w przypadkach gdy nienależyte wykonanie umowy było następstwem okoliczności, za które uczestnik kursu odpowiedzialności nie ponosił (m.in. choroba, zdarzenie losowe), to jednak okoliczność ta jest bez. znaczenia dla rozstrzygnięcia w

niniejszej sprawie. Kontrola wzorca dokonywana w trybie art. 479³⁶ ma charakter abstrakcyjny i dotyczy jedynie określonego zapisu. Ocenie podlega zawarta w nim regulacja i skutek, który może wywołać. Bez znaczenia jest wobec powyższego praktyka strony polegająca na nie egzekwowaniu prawu wynikającego z zakwestionowanego postanowienia.

Zakwestionowane postanowienie spełnia również przesłanki klauzuli określonej w art. 385³ pkt 22 k.c. Z brzmienia zakwestionowanego postanowienia wynika jednoznacznie bezwarunkowy obowiązek zapłaty, w przypadku rezygnacji, odszkodowania w wysokości pełnej kwoty za semestr. Klauzula nie zawiera w tym zakresie żadnych wyjątków, należy więc przyjąć, iż dotyczy równo sytuacji, w których rezygnacja nastąpiła na skutek nienależytego wykonania zobowiązania przez pozwanego (np. niedotrzymanie przewidzianych w umowlf standardów nauczania)

Zdaniem Sądu zakwestionowane postanowienie umowne, stosowane *pvmf*, pozwanego w obrocie z konsumentami jest sprzeczne z zasadą ekwiwalentności wzajemnych świadczeń i powoduje nierównomierne rozłożenie praw i obowiązków umowy. W oparciu o zakwestionowane postanowienie, osoba rezygnująca z kursu, czyli odstępująca od umowy, może ponieść koszty świadczenia, z którego nie korzystała. Pozwany natomiast może zatrzymać świadczenie klienta, sam będąc zwolnionym z wykonania własnego świadczenia. Pozwany może zatem otrzymać świadczenie pieniężne o wartości przewyższającej wartość własnego świadczenia a jednocześnie sam zostaje zwolniony z jego wykonania. Zakwestionowane postanowienie określone jest rażąco niekorzystnie w stosunku do konsumenta w porównaniu z sytuacją przedsiębiorcy, daje mu bowiem szerokie uprawnienie żądania opłaty za trwający semestr w przypadku, gdy konsument odstąpi od umowy oraz wyłącza obowiązek zwrotu konsumentowi uiszczzonego czesnego.

Nieuzasadniona jest również wątpliwość powoda dotycząca dopuszczalności powództwa w świetle art. 479³⁹ k.p.c. Z materiału dowodowego przedstawionego przez pozwanego wynika jednoznacznie, iż stosował on zakwestionowane postanowienie w cytowanym brzmieniu w chwili wniesienia pozwu.

W tym stanie Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał, iż zakwestionowane postanowienie wzorca stosowane przez pozwanego spełnia przesłanki niedozwolonej klauzuli (art. 385¹ § 1 k.c.) i zakazał jego wykorzystywania w obrocie (art. 479⁴² k.p.c.)

O wysokości wpisu od pozwu i ściąganiu od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa orzeczono na podstawie art. 11 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w zw. z art. 111 § 1 pkt 7 k.p.c.

O kosztach sądowych orzeczono na podstawie art. 348 k.p.c. uznając, że brak odpowiedzi na pozew nie był niezawiniony.

O publikacji prawomocnego orzeczenia w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt pozwanych orzeczono na zasadzie art. 479⁴⁴ k.p.c.